

1084
Z5

ARCHAEOLOGIA BELGICA

29

R. BORREMANS

- a) Vondst van middeleeuwse ceramiek te Neerharen.
- b) Middeleeuwse ceramiek uit Tongeren en Stokkem.
- c) Céramique médiévale et moderne trouvée à
Arlon et environs.
- d) Ceramiek uit de " Borcht „ te Grimbergen.

BRUSSEL 1956

R. BORREMANS

VONDST VAN MIDDELEEUWSE CERAMIEK TE NEERHAREN

Overdruk uit « Het Oude Land van Loon », 1954 11. 73-77.
Afb. 3

HASSELT

76.042 — De Limburgsche Drukkerijen

ARCHÆOLOGIA BELGICA N° 29a

A) Trouvaille de céramique médiévale à Neerharen (Limbourg).

En 1950, lors de la construction d'une habitation, au bord de la vieille route dite « Heerweg », on découvrit des tessons de poteries médiévales.

Il semble que l'on ait affaire à des déchets de fabrication d'un atelier local, mais nous n'avons pu vérifier cette supposition sur place.

A l'exception de quelques tessons gris-bleuâtres et durs, cette céramique est insuffisamment cuite, fragile et poreuse ; sa teinte varie du gris au gris-brunâtre et la cassure a parfois une coloration brun-rouge.

Les formes que nous avons reconnues sont : 1) des pots sphériques (n°s 1 à 9 et 12) ; 2) de grandes « tèles » décorées de rubans plastiques (n°s 13 à 17).

Nous ne connaissons point d'éléments de comparaison bien datés.

Au même endroit, on a recueilli quelques tessons de terre cuite rose ou gris-clair, partiellement couverts d'une glaçure plombifère jaunâtre, qui remontent au XIIIe siècle ou au début du XIIIe (n°s 19 à 23).

VONDST VAN MIDDELEEUWSE CERAMIEK TE NEERHAREN

De vondst van middeleeuwse keramiek, die op 15 april 1951 te Neerharen gevonden is, is het resultaat van een lokale jacht op deze keramiek, op ongeveer 100 meter afstand van de graven van Neerharen.

De jacht op deze keramiek begon op 15 april 1951, toen de jacht op de keramiek begon op 15 april 1951, toen de jacht op de keramiek begon op 15 april 1951.

De jacht op deze keramiek begon op 15 april 1951, toen de jacht op de keramiek begon op 15 april 1951, toen de jacht op de keramiek begon op 15 april 1951.

VONDST VAN MIDDELEEUWSE CERAMIEK
TE NEERHAREN

In het midden van de 15e eeuw was de keramiek van Neerharen een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw. De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw. De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw.

De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw. De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw. De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw.

De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw. De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw. De keramiek van Neerharen was een van de belangrijkste keramieken van de 15e eeuw.

VONDST VAN MIDDELEEUWSE CERAMIEK TE NEERHAREN

De middeleeuwse ceramiek, waarvan de beschrijving volgt, werd in 1950 te Neerharen gevonden, bij het bouwen van een huis, langs de oude Heerbaan, op ongeveer tweehonderd meter van de grens van Rekem.

De scherven werden overgemaakt aan de Dienst voor Opgravingen van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, te Brussel.

Het grootste gedeelte van het materiaal bestaat uit gewoon inheems aardewerk. Enkele scherven van lichtgrijze, lichtgele en roze ceramiek, behoren tot de groep van het **spaarzaam geglazuurd aardewerk**.

Over de vondstomstandigheden hebben wij spijtig geen voldoende inlichtingen. Een grondig onderzoek van het terrein, zou zeker wel definitieve gevolgtrekkingen over de datering en de betekenis van de vondst mogelijk maken.

* * *

In het inheems aardewerk treffen wij scherven van kogelpotten aan, met een gemiddelde randdiameter van twaalf centimeter (nr. 1,2,4,5,7,9,10 en 11). Aan de schouder vertonen enkele scherven een wandverdikking (nr. 1 en 5) ; andere stukken zijn gegroefd aan de binnenzijde van de schouder (nr. 1 en 2) of aan de buitenzijde van de hals (nr. 4). Al de randen zijn vrij sterk omgebogen; wij kunnen ze in twee groepen verdelen: vrij geprofileerde (nr. 1 tot 4 en 6) en minder geprofileerde randlippen (nr. 5 en 8 tot 11).

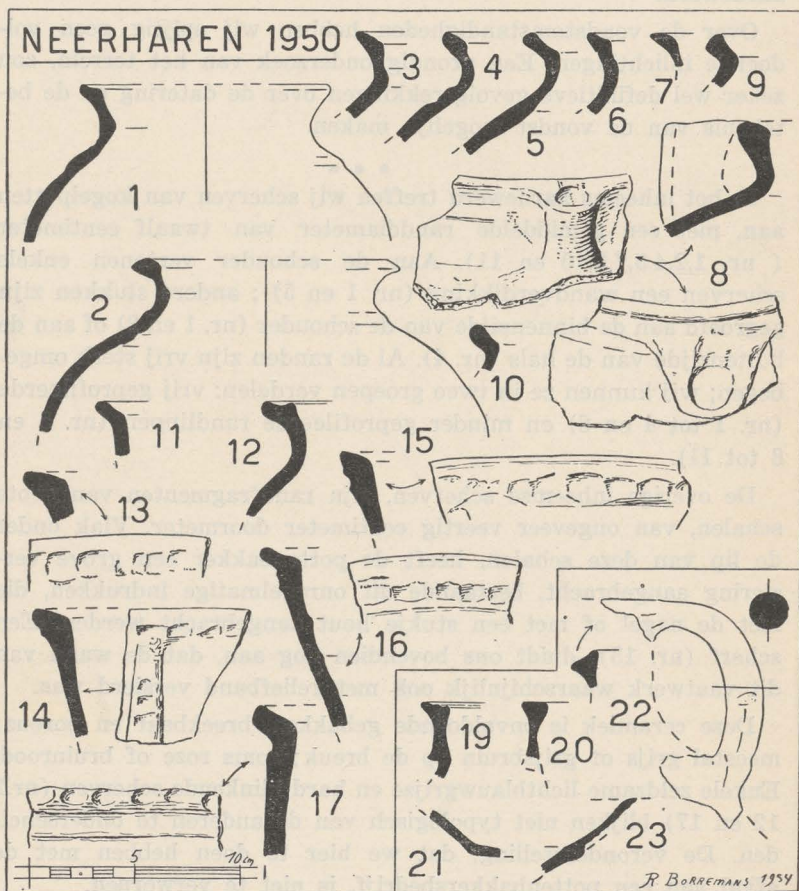
De overige inheemse scherven, zijn randfragmenten van grote schalen, van ongeveer veertig centimeter doormeter. Vlak onder de lip van deze schalen, heeft de pottenbakker een grove versiering aangebracht, bestaande uit onregelmatige indrukken, die met de nagel of met een stukje hout aangebracht werden. Een scherf (nr. 13), duidt ons bovendien nog aan, dat de wand van dit vaatwerk waarschijnlijk ook met reliefband versierd was.

Deze ceramiek is onvoldoende gebakken, breekbaar en poreus; meestal grijs of grijsbruin op de breuk; soms roze of bruinrood. Enkele zeldzame lichtblauwgrijze en hard klinkende scherven (nr. 2, 12 en 17) blijken niet typologisch van de anderen te onderscheiden. De veronderstelling, dat we hier te doen hebben met de afval van een pottenbakkersbedrijf, is niet te verwerpen.

Bij gebrek aan voldoende vergelijkingsmateriaal, is de datering van deze scherven moeilijk. De randprofielen van de kogelpotten schijnen ons reeds ontwikkeld en zouden late vormen kunnen zijn. Het schalentype, vinden wij te Wervik, bij stukken die tot de XIIIde of het begin van de XIVde eeuw behoren (nr 3008 en 3635, Dienst voor Opgravingen).

De lichtgele, roze of lichtgrijze ceramiek, met geel glazuur, die de vondst ook bevat, zou een nauwkeurige datering van het inheems vaatwerk mogelijk maken, indien wij zeker waren, dat ze wel beide uit dezelfde stratigraphische laag komen. Deze geglaazuurde ceramiek, vindt men in de XIIde eeuw, vaak naast Pingsdorfer waar, en verdwijnt van de markt in de loop van de XIIIde eeuw.

INHEEMS AARDEWERK :

a. Randfragmenten van kogelpotten.

1. Blauwgrijs op breuk en grijsbruin aan de oppervlakte; diameter: ongeveer 12 cm.; lichte verdikking van de wand aan de schouder.

2. Lichtblauwgrijs op breuk, zwart aan buitenzijde en grijs aan binnenzijde ; hard gebakken ; diameter: $\pm$ 13 cm.

3. Grijsbruin aardewerk; diameter: $\pm$ 13 cm.

4. Bruinrood op breuk en aan de buitenzijde; blauwgrijs aan de binnenzijde; diameter: $\pm$ 11 cm.

5. Grijsbruin aan de oppervlakte en donkerblauwgrijs op breuk; vrij hard gebakken; diameter: $\pm$ 12 cm.; verdikking van de wand aan de schouder.

6. Grijsblauw aardewerk; diameter: $\pm$ 16 cm.

7. Grijszwart aan de oppervlakte en in de breuk; diameter: $\pm$ 13 cm.

8. Grijsblauw op de breuk en grijsbruin aan de oppervlakte; zeer ruwwandig; aan de schouder: cylindervormige tuit; ruimte tussen tuit en lip aangevuld; diameter: $\pm$ 35 cm.: tuiten van zelfde type: 1. S. LOESCHKE, *Tonindustrie von Speicher und Umgebung, in Trier. Heimatblätter*, nr. 9, Sept. 1922, blz. 138-139 en afb. 2 en 2a. 2. W.C. BRAAT, *Funde mittelalterlicher Keramik in Holland und ihre Datierung, in Bonn. Jahrb.* 142 (1937), blz. 166, afb. 6.

9. Grijsbruin aardewerk; diameter: $\pm$ 12 cm.

10. Grijsbruin aardewerk; diameter: $\pm$ 11 cm.

11. Grijsbruin aardewerk; diameter: $\pm$ 13 cm.

12. Lichtgrijs op breuk en lichtblauwgrijs aan de oppervlakte; hard gebakken.

Vergelijkingsmateriaal: Blauwgrijze randscherven, te vergelijken met nr. 1, 4 en 6, maar wat meer ontwikkeld, vinden wij te Wervik (50 W., nr. 1856, 3119 en 3817, Dienst voor Opgravingen). In het rood aardewerk met spaarzaam glazuur (begin XIVe eeuw?) is het besproken profieltype nog aanwezig (50 W. nr. 70; 97, 119 en 622).

De kogelpotten van Nijvel, daterend uit de XIIe eeuw of het begin van de XIIIe eeuw, bieden ons geen vergelijkingsmateriaal (51 N., Dienst voor Opgravingen). In de hollandsche ceramiek, vindt men geen duidelijk verwante stukken.

b. Randfragmenten van schalen:

13. Grijsblauw aardewerd; onder de lip, grove versiering met de vinger of bij middel van een stukje hout aangebracht; diameter: $\pm$ 38 cm.

14. Grijsbruin op breuk en aan de binnenzijde; grijsachtig aan de buitenzijde; onder de lip, versiering zoals bij nr. 13 en verticale reliefband, eveneens met indrukken; diameter: $\pm$ 42 cm.

15. Grijs aardewerd; onder de lip, versiering zoals nr. 13 en 14; diameter: $\pm$ 42 cm.

16. Blauwgrijs op breuk en grijsbruin aan de oppervlakte; versiering zoals bij nr. 13, 14 en 15; diameter: $\pm$ 50 cm.

Vergelijkingsmateriaal: Profielen van hetzelfde type als nr. 13 tot 16, vindt men te Wervik (50 W. nr. 3008, 3635; verwante typen: 153, 908 en 1009). Deze vormen zou men in de XIIIe eeuw kunnen plaatsen, daar men ze niet weervindt bij het rood geglazuurd aardewerk dat in het begin van de XIVe eeuw optreedt. **Versiering:** Te Wervik, treft men enkele blauwgrijze scherven aan, die, zoals nr. 13 tot 16, ook met indrukken onder de lip versierd zijn (50 W. nr. 1897, 3010, 3634 en 4029); één enkel profiel (50 W. nr. 3635) vertoont een duidelijk verwantschap met de door ons beschreven scherven. Te Estinne-au-Mont (Hen.) (Dienst voor Opgravingen), en te Farciennes (Hen.) (D. A. VAN BASTELAER, *Notes Manuscrites*, Bibliotheek van de Koninklijke Musea voor Kunst- en Geschiedenis, te Brussel), werden eveneens scherven gevonden van schalen met gelijkaardige versiering onder de lip. Reliefband met indrukken vindt men te Wervik (50 W. nr. 1679, 1858 en 3711), te Doornik (Hen.) (E. SOIL., *Potiers et Faïenciens tournaisiens*, Lille, 1886), te Farciennes (Hen.) (D. A. VAN BASTELAER, *op. cit.*), en op een blauwgrijze kruik, te Aarlen (Lux.) (Aarlen 1951-1952, nr. 10, 10a en 10b, Dienst voor Opgravingen).

c. Andere typen:

17. Randstuk van een cilindervormige pot; grijsblauw aardewerk, hard gebakken; diameter: $\pm$ 38 cm. Versiering: vingerindrukken op de lip.

Te vergelijken: randprofiel uit Wervik (50 W. nr. 1885). Vingerindrukken aan de lip, vindt men bij een schaal, te Leiden, en deze versiering zou vaak in het Noorden van Nederland voortkomen en daar uit de XIIIe eeuw dateren. (J.G.N. RENAUD, *De Burcht van Leiden*, in *Bulletin v.d. Kon. Ned. Oudh. Bond*, 15-2-1952, col. 16 en afb. 6, nr. 10).

18. Oor en wandscherf van een grote voorraadpot. (Niet getekend).

LICHTGRIJZE, LICHTGELE EN ROZE CERAMIEK :

19. Rand in vorm van een concave en brede band, waarvan de bovenzijde gegroefd is; fijne klei, lichtgrijs in breuk, met lichtblauwgrijze kern; hard baksel; geen spoor van glazuur; diameter: ± 10 cm.; hoogte van de rand: 2,8 cm.

20. Rand van zelfde type; bovenzijde vlak; de lichtgele klei is wat harder gebakken en gladder aan de oppervlakte dan bij nr. 19; diameter: ± 16 cm.

21. Scherf van een lensvormig afgesneden bodem van een pot; de lichtgrijze klei is te vergelijken met nr. 19.

Deze drie scherven behoren tot kogelvormige of eivormige potten, met een korte hals, een lensvormige bodem en een of twee bandvormige oren; bij deze ceramiek is hals en schouder met een band ongetint of geelachtig loodglazuur bedekt.

Vergelijkingsmateriaal: de randvorm van scherven 19 en 20 heeft een lang leven gehad en kan zowel in de XIIde eeuw als uit het begin van de XIIIde eeuw gedateerd worden; wat klei en vorm betreft dienen deze scherven best vergeleken te worden met de waarschijnlijk laat te dateren vondsten uit Leiden (RENAUD, op. cit., afb. 3, nr. 5), uit Paveijen (RENAUD, **Het Kerkhof van Paveijen**, in **Bull. v.d. Kon. Ned. Oudh. Bond**, 15-11-1951, blz. 117-122, afb. 3, nr. 6) en uit Lavacherie (Lux.) (Dienst voor Opgravingen, Brussel.)

22. Rond oor en randprofiel van een kan; lichtroze ceramiek met lichtgrijze kern; twee donkergroene glazuurvlekjes; diameter van de rand: ± 10 cm.

23. Fragment van schotel (?); lichtgrijs aardewerk, te vergelijken met nr. 19 en 21. Bovenaan, bedekt met geelachtig glazuur met bruine vlekjes; ook enkele glazuurvlekjes onderaan; diameter onbepaald.

24. Kleine wandscherf in lichtroze aardewerk, minder hard dan nr. 19, 20, 21 en 22; aan buitenzijde, geel-oranjekleurig glazuur (Niet getekend).

25. Wandscherf in lichtgrijs steenwerk; sporen van donkerbruin zoutglazuur (?) tussen de groeven; deze scherf schijnt toevallig bij de andere gekomen te zijn, en zouden wij uit het einde van de XIVde eeuw of in de XVde eeuw dateren.

R. BORREMANS.